

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za izo-
zematstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 72.

Sreda, 9. septembra 1931.

Leto VI.

Ločitev dveh politič- nih prijateljev . . .

Angleška delavska vlada je ne-
pričakovano odstopila kakor smo že
rekli. Ramsay Macdonald, predsed-
nik prve in druge delavske vlade,
je sestavil vlado z obema meščan-
skima strankama Anglije, s konser-
vativci in liberalci.

Za nas Srednjeevropejce je pred-
vsem važen način odstopa delavske
vlade in sestave nove vlade. Mac-
donaldovo vlado so pred dvema le-
toma vpostavile strokovne organi-
zacije in je sedaj morala odstopiti,
ker ni pristala deloma na znižanje
podpor za nezaposlene. Popolnoma
pravilno je, da v takih vpraša-
njih strokovne organizacije kot go-
spodarske poklicne organizacije de-
lavstva, jasno povedo svoje mnenje.
Dalje je značilno, ob kakšnih okoli-
ščinah je Macdonald sestavil novo
vlado. Ne da bi vprašal vodstvo de-
lavске stranke ali generalni svet
strokovne zveze, je takorekoč čez
noč — proti nasvetom in želji svo-
jih dosedanjih sodelavcev v vladi —
sestavil koalicijsko vlado. To je za
nas Evropejce popolnoma neumlji-
vo in se da razlagati le s tem, da
imajo v anglosaških državah vodite-
lji raznih strank tako moč, da kaj
takega lahko store.

Vprašanje je: Ali je Macdonald
postal izdajalec socialistične stvari?
Ali pojde po poti znanega Milleran-
da v Franciji? Tega ne moremo ve-
rovati, da bi ta mož hotel hoditi to
pot. Toda razvoj razmer — delav-
ska stranka se je namreč z ogrom-
no večino izrekla za opozicijo proti
dosedanjemu svojemu voditelju —
more prinesiti s seboj posledice, o
katerih ne moremo prerokovati.

Macdonaldov najboljši prijatelj
in sodelavec v stranki in v vladi,
nekdanji predsednik socialistične
delavske internacionale, Artur Hen-
derson, mu ni sledil na tej poti, ki
se nam zdi napačna, in se je ločil od
svojega dolgoletnega sodelavca. Za
ta svoj korak zasluži Henderson že
danes priznanje delavskega razre-
da. Zapustil je ministrski stol z
mnogimi svojimi tovariši, ker se
mu je zdelo neprimerno, če bi še
dalje ostal minister; zapustil je mi-
nistrski stol, čim je uvidel, da ne
more več popolnoma čuvati delav-
skih interesov. Mož je rešil enotnost
delavske stranke in zato mu gre
priznanje in zaupanje. Enotna an-
gleška delavska stranka pa bo po-
zneje lahko objektivno sklepala o
Macdonaldovi taktiki, ko se bodo
videle posledice in bo podal poročilo
o svoji na videz vsaj škodljivi ne-
disciplini. Če se je Macdonald žrt-
voval, bo moral to pojasniti in ute-
meljiti.

Kancler Brüning pred padcem.

Odstop zunanjega ministra dr. Cur-
tiusa.

Zaradi haaške razsodbe o nem-
ško-avstrijski carinski uniji so se jela
majati tla tudi nemškemu kanclerju
Brüningu in zunanjemu ministru dr.
Curtiusu. Reakcionarne stranke,
nemški nacionalci, krščanski social-
ci in nemška ljudska stranka hočejo
izrabiti diplomatski poraz Brüning-
gove vlade, ki je že sama dovolj re-
akcionarna, da se umakne še večji
reakciji. Dr. Berndt je na seji stare-
šinstva zahteval odstop vlade, češ,
da bi se bil dogovor lahko uveljavil
ob previdnejšem ravnanju. S pora-
zom je pa Nemčija izgubila na ugle-
du zlasti v srednji Evropi.

Nov zakon o volilnih imenikih

Kdo ima volilno pravico. — Kratek rok za sestavo volilnih imenikov.

Na predlog notranjega ministra je kralj
podpisal in proglasil zakon o volilnih ime-
nikih.

Čl. 1. Volilni imeniki, po katerih se vrše
volitve za Narodno skupščino, so stalni. Ko
stopi ta zakon v veljavo, so občinski odbori
(občinski uradi) dolžni v roku 10 dni se-
staviti prvi stalni volilni imenik, pri čemer
jim bo služil za osnovo volilni imenik, po
katerem so se vršile volitve v Narodno
skupščino dne 11. septembra 1927. Nato ga
morajo v roku nadaljnjih 24 ur predložiti
v dveh originalnih izvodih pristojnemu sre-
skemu sodišču v potrditev.

V tistih krajih, kjer še ni sreskih so-
dišč, se pošlje imenik pristojnemu okrožne-
mu sodišču. V Beogradu izvrši potrditev
volilnih imenikov okrožno sodišče za mesto
Beograd.

V stalne volilne imenike se vpišejo po
uradni dolžnosti vsi, ki imajo volilno pra-
vico, če bivaljo najmanj 6 mesecev v do-
točni občini. Državni in javni samoupravni
nameščenci se vpišejo v volilne imenike ti-
ste občine, kjer so v službi.

V občinah, v katerih je več volišč, se
bodo volilni imeniki izdelali v posebnih
zvezkih za vsako volišče posebej.

Na koncu imenika se naj s črkami iz-
piše število vpisanih volilcev in število li-
stov imenika. Nato se imenik opremi s šte-
vilko in datumom, nakar ga občinski odbor
s tajnikom (beležnikom) podpiše in opre-
mi s pečatom.

Sreska odnosno okrožna sodišča bodo
v roku dveh dni imenik potrdila in en izvod
spravila v svoj arhiv, drugega pa vrnila
občinskemu odboru.

Če volilni imenik ne bi bil dostavljen
v zakoniti obliki, ga bo sresko, odnosno
okrožno sodišče prej vrnilo občini, da ga v
roku dveh dni uredi po zakonitih predpisih.

Kdo ima volilno pravico?

Čl. 2. Volilno pravico ima vsak moški
državljan po rojstvu ali priroju (natu-
ralizaciji), ki je izpolnil 21. leto življenja.

Čl. 3. Aktivni oficirji in podoficirji ter
vojaki pod zastavo ne morejo vršiti volilne
pravice in tudi ne morejo biti izvoljeni.

Čl. 4. Začasno izgubi volilno pravico:
1. kdor je obsojen na robijo ali zapor delj
kakor eno leto dni, tako dolgo, dokler si zo-
pet ne pridobi državljanских pravic, 2. kdor
je obsojen na izgubo državljanских pravic,
za dobo, dokler ta kazen traja; 3. kdor je
pod stečajem (konkurzom); 4. kdor je pod
varuštvo; 5. kdor je pred sodiščem izgubil
volilno pravico zaradi volilnih prestopkov.

Volilni imeniki.

Čl. 5. Občinski odbori (uradi) morajo
po uradni dolžnosti vsako leto od vstetega
1. do 31. januarja izvršiti popravke teh ime-
nikov in vpisati vanje s svojim sklepom
vse osebe, ki imajo volilno pravico in do-
tlej niso bile vpisane, enako pa izpustiti
one, ki so to pravico izgubile. Občinski od-
bori bodo tudi vojake, ki so odslužili svoj
rok, po uradni dolžnosti vpisali v volilni
imenik po odsluženem roku. Prav tako bo-
do zapisali vojake, ki bodo v tem letu od-
služili svoj rok.

Čl. 6. Najdalje do 5. februarja bodo ob-
činski odbori poslali tako popravljene vo-
lilne imenike pristojnemu sreskemu odnos-
no okrožnemu sodišču v potrditev. Obenem
bodo predložili v prepisu vse izpremembe
volilnih imenikov, izvršene meseca janua-
rja. Kadar sodišče dobi volilni imenik, se
prepriča, ali se ujema z originalom, ki se
nahaja v njegovem arhivu, nakar ga v roku
15 dni overovi in vrne občinskemu odboru,
pri čemer zabeleži v svoj originalni imenik
izpremembe, ki jih je napravil občinski od-
bor meseca januarja. Potrditev podpišeta
predsednik in tajnik sreskega, odn. okrož-
nega sodišča ali pa njuna zastopnika.

Čl. 7. Če občinski odbor ne predloži v
gori omenjenem roku volilnega imenika pri-
stojnemu sreskemu odn. okrožnemu sode-
šču, ga le-to pozove, da to naknadno stori
v roku petih dni, obenem pa izvrši po urad-
ni dolžnosti, kar je treba storiti po zakonu,
da se odgovorne osebe kaznujejo.

Če po tem roku občinski odbor ne pred-
loži sreskemu odn. okrožnemu sodišču stal-
nega volilnega imenika, bo to sodišče do-
ločilo sodnega uradnika, da v roku enega
meseca v smislu odredb tega zakona sestavi
stalni volilni imenik za dotično občino.
Do končne potrditve tega imenika bo v
veljavi prejšnji imenik. Uradniku, ki mu je
naloženo, da izvrši to delo, se takoj izda
iz potne blagajne denar za potne stroške in
dnevnišče, ki mu pripadajo po obstoječih
predpisih o potnih stroških državnih name-
ščencev za uradna potovanja. Ti in ostali
izdatki pridejo v breme odgovornega na-
meščenca.

Pravica do vpogleda v imenike.

Čl. 8. Tako potrjeni imenik bo stalno
razstavljen pri občinskem uradu, pri sre-
skem in okrožnem sodišču in vsakdo ima
pravico volilni imenik pregledati, prepisati,
objaviti in tiskati ter bodisi za sebe ali za
koga drugega zahtevati njega popravek.

Čl. 9. Da je volilni imenik dan na vpog-
led prebivalstvu, mora občinski odbor raz-
glasiti isti dan, ko se to stori. Ta razglas
se v mestih in trgih izvrši s pismeno objavo,
prilepljeno v občinskih prostorih in po uli-
cah, v podeželskih občinah pa še na način,
ki je v teh občinah v navadi. V tem razgla-
su mora biti izrecno povedano, da bodo pri
volitvah smeli glasovati samo tisti, ki so
vpisani v imeniku.

Kako se zahteva popravek.

Čl. 10. Popravek volilnega imenika se
zahteva neposredno pismeno ali ustmeno
pri občinskem odboru, ali sreskem odnosno
okrožnem sodišču, vendar pri okrožnem so-
dišču samo pismeno. Sresko odn. okrožno
sodišče bo akt glede zahteve popravka v
roku 24 ur poslalo občinskemu odboru v
postopek. Ustmeno zahtevo zabeleži odbor
odnosno sodišče v zapisnik.

Z zahtevo po popravku je treba predlo-
žiti tudi dokazila. Za dokazila služijo lahko
samo veljavni javni dokumenti. Če osebe,
ki zahtevajo popravek, zahtevajo, da se jim
o tem izda potrdilo, je sodišče dolžno to
tako storiti.

Vsaka zahteva po popravku se isti dan
zabeleži tako v tajniško knjigo, kakor tudi
v ročni zapisnik ter v posebni seznam za-
radi lažjega pregleda. Če občinski odbor iz-
vrši popravek v volilnem imeniku po urad-
ni dolžnosti, mora svoj sklep, s katerim
popravek odredi, obrazložiti z veljavnimi
dokazili.

Čl. 11. O vsaki zahtevi po popravku vo-
lilnega imenika mora občinski odbor spre-
jeti sklep v roku petih dni. Če se to za-
hteva od sodišča, ga izroči tudi le-temu,
uradno, v istem roku. Izročitev sklepa se
izvrši zainteresiranim osebam s pismenim
potrdilom sprejema, nepismenim osebam pa
pred dvema pričama. Če ni mogoče najti
zainteresirane osebe, se ji sklep prilepi na
njemem domu pred dvema pismenima pri-
čama, ki se podpišeta na dostavniki obenem
z zvaničnikom, ki je sklep prilepil na domu.
Če ni znano, kje je dom zainteresirane ose-
be, ter bi se ji predajala ne mogla izvršiti
na nobenega izmed navedenih načinov, se
sklep prilepi v občinskih prostorih.

Tisti, ki jim je bil popravek volilnega
imenika odklonjen, ker zahtevi niso prilo-
žili dokazil, kakršna zahteva čl. 10 tega za-
kona, lahko ponovno zahtevajo popravek
s priloženimi dokazili, če rok za zahtevo po
popravku še ni potekel. Toda če občinski
odbor v preostalem roku za zahtevo po po-
pravku volilnega imenika ne izda nikakega
sklepa, se bo smatralo, da je bila osebi,
ki je zahtevala popravek, zahteva odbita.
Ta oseba ima pravico do pritožbe neposred-
no na pristojno sresko odnosno okrožno so-
dišče. V tem zmislu bodo sreska odnosno
okrožna sodišča zahtevala od občinskega
odbora potrebne akte in izdala sklep v skla-
du z dokazili, ravnajoč se po drugem od-
stavku čl. 10 tega zakona.

Če se popravek zahteva za drugo osebo,
je sresko odnosno okrožno sodišče dolžno
istočasno tudi njo obvestiti. Občinski od-
bor je dolžan v tem primeru poslati sreske-
mu, odnosno okrožnemu sodišču potrebne
akte v roku 24 ur od prejema zahteve sre-
skega odnosno okrožnega sodišča.

Pritožbe morajo biti vložene v roku 3 dni.

Čl. 12. Tako tisti, ki zahteva popravek,
kakor tudi oni, za katerega se je popravek
zahteval, imata pravico, pritožiti se pristoj-
nemu sreskemu ali okrožnemu sodišču v
roku 3 dni po prejemu sklepa.

Če občinski odbor odbije prošnjo tiste-
ga, ki je zahteval popravek volilnega ime-
nika, mora oseba, katere se ta zahteva tiče,
če ima kaj pojasniti ali izjaviti v svojo ko-
rist, to storiti pri občinskem odboru v roku
3 dni od prejema sklepa odnosno sodne do-
stave (čl. 11. odst. 7), ker po sklenjeni re-
šitvi sreskega odnosno okrožnega sodišča
ne more ničesar več dodati.

Pritožbe in prijave po 2. odstavku tega
zakona se predajajo ustmeno ali pismeno
občinskemu odboru.

Pritožbe ali prijave bo sodišče sprejelo
v zapisnik in izdalo vsakomur, ki to zahteva,
potrdilo, da je predal pritožbo ali pri-
javo sodišču in katerega dne.

Čl. 13. Občinski odbor je dolžan vsak
svoj sklep po čl. 11 tega zakona poslati po
uradni dolžnosti v roku 2 dni po iztoku
roka pritožbe pristojnemu sreskemu oziro-

ma okrožnemu sodišču v oceno skupno z
vsemi akti, ki se na sklep nanašajo. Ta so-
dišča so dolžna najdalje v roku 7 dni po
sprejemu akta sprejeti sklep, s katerim
odobrijo ali uničijo sklep občinskega od-
bora. V primeru pritožbe more sresko ozi-
roma okrožno sodišče tudi spremeniti sklep
občinskega odbora. Takoj ko sresko oziro-
ma okrožno sodišče sprejme sklep, ga poš-
lje istega dne s pripadajočimi akti občin-
skemu odboru, ko predhodno vpiše v volilni
imenik oziroma izbrise in njega imena onih,
katerih se sklep ne tiče. Sklep sreskega
oziroma okrožnega sodišča je izvršen.

Čl. 14. Pri zahtevah popravila volilnih
imenikov se ne bodo pobirale nobene ta-
kse, kakor tudi ne za delo, akte in potrdi-
la o izvlečkih iz cerkvenih knjig, overov-
ljenje potrdil itd., ki so potrebna kot do-
kazila za to zahtevo. Na takih potrdilih bo
označeno, v kako svrhu so izdana, ker se
ne bodo mogla uporabiti kot dokazila v dru-
ge svrhe brez taks. Oblastva so dolžna v
24. urah izdati vsa zahtevana potrdila, ki
se zahtevajo v svrhu popravil volilnih ime-
nikov.

Čl. 15. Ko se objavi ukaz o volitvah na-
rodnih poslancev, se morejo popravila za-
htevati še 15 dni po dnevu objave ukaza.
Pozneje zahtevana popravila ne vplivajo na
sestavo volilnih imenikov, na podlagi kate-
rih se bodo vršile že razpisane volitve.

Čl. 16. Če pade dan volitev v čas od 1.
januarja do 25. februarja vključno, se bo-
do preložili popravki imenikov po uradni
dolžnosti na čas po volitvah. Rok, predvi-
deni v tem zakonu, začnejo teči 10 dni od
dneva volitev mesto od 1. januarja. Popra-
vila na zahtevo poedincev se bodo tudi v
tem primeru vršila po odredbah tega za-
kona.

Čl. 17. Kdor o priliki popravljanja volil-
nih imenikov, kakor je predvideno v čl. 1.
tega zakona, vpiše v imenik kako osebo
ali jo črta iz imenika v nasprotju z ozna-
čenim načinom, bo kaznovan z zaporom od
3 mesecev do 2 let. Če število tako vpisa-
nih ali zbrisanih oseb znaša več ko 10 za
isto volišče, bo dotičnik kaznovan z zapo-
rom do 5 let.

Čl. 18. Kdor o priliki popravljanja ime-
nikov hote izpusti osebo, ki jih je po uradni
dolžnosti dolžan vpisati, se kaznuje z za-
porom do 3 mesecev ali z denarno kaznijo
do 3000 Din. Isto velja, če ne izbrise oseb,
ki so umrle ali pa so izgubile volilno pravico.

Čl. 19. Če občine ne predložijo stalnih
volilnih imenikov sreskim, oziroma okrož-
nim sodiščem v roku, odrejenem po tem
zakonu, bodo odgovorne osebe kaznovane
z zaporom do 6 mesecev.

Čl. 20. Vse te krivde (čl. 17., 18., 19.)
sodi senat okrožnega sodišča.

Volilni imeniki bodo sestavljeni po abecednem redu.

Čl. 21. Posle, ki se nanašajo na delo in
popravljanje volilnih imenikov v občinah,
kjer ni občinskih uradov, bo izvrševal ob-
činski predstavnik (župan) ali njegov na-
mesnik z dvema občinskima svetovalcema,
ki jih izvoli občinski svet.

Čl. 22. Formularje volilnih imenikov
predpiše minister za notranje zadeve.

Čl. 23. Poleg stalnih volilnih imenikov
morajo imeti občine tudi po abecednem re-
du urejen imenik z indeksom vseh volilcev
v občini, kjer se poleg imena volilca ozna-
či tudi stran in številka v volilnem imeniku.
Pri izdelavi prvega stalnega volilnega ime-
nika so občine dolžne izdelati imenik v
dveh izvodih, od katerih zadržijo en izvod
sreska oziroma okrožno sodišča za svoj ar-
hiv. Okrožno sodišče bo vpisovalo vsakega
novega volilca v svoj imenik.

Čl. 24. Občinski odbor (opštinski sud)
bo vsakih pet let predpisal original volilnega
imenika ter pri tem vpisal nove ter izpu-
stil volilce, ki nimajo več volilne pravice.
V kolikor obstoja potreba zaradi nakopiče-
vanja aktov, more sresko oziroma okrožno
sodišče odrediti, da se ta prepis izvrši že
preje in to v dveh originalnih izvodih. En
izvod je treba predložiti sreskemu, ozi-
roma okrožnemu sodišču v potrditev, tako,
da na ta način nastane nov stalni volilni
imenik.

Prehodne določbe.

Čl. 25. Za prihodnje volitve narodnih
poslancev po uveljavljenju tega zakona, se
rok, predviden v prvem stavku čl. 7. tega
zakona, spremenil v rok 2 dni, rok v drugem
stavku istega člena v rok 3 dni, rok v čl. 13,
1. stavku (izdaja odloka o reklamacijah) v
rok 24 ur, rok v 2. stavku istega člena v
rok 2 dni, rok v čl. 15, 1. stavku pa v rok
3 dni.

Čl. 26. Ta zakon stopi v veljavo in dobi
obvezno moč, ko se objavi v »Službenih No-
vinah«.

Preki sod na Poljskem. Pred-
sednik Poljske je proglasil preki sod
za celo državo. Povod za to so baie
mnoge vohunske afere in pa dogod-
ki v Galiciji.

Nezaposlenost in življenjski položaj v Zedinjenih državah.

Tudi Ameriki dela težke skrbi razvoj problema nezaposlenosti v bodočih zimskih mesecih. Predsednik Hoover je sestavil pod vodstvom Valterja S. Gifforda komisijo, ki naj se bavi z vprašanjem, kako naj se podpira nezaposlene. V vrstah strokovnih organizacij pa ne verujejo, da bi predlogi komisije imeli omembe vredne uspehe, no katerih naj se predvsem poizkusi, zbrati sredstva za nezaposlene, ne da bi država kaj prispevala. (Miloščina!) Z ozirom na naraščajočo bedo med nezaposlenci je trgovska zbornica Zedinjenih držav sama od sebe razposlala vprašalne pole na več kot tisoč ameriških mest, če bodo nezaposlene čez zimo podpirala ali ne in kako bodo zbirali potrebna sredstva. Tisoč mest je v svojih odgovorih izjavilo, da bodo svoje nezaposlene vzdrževala brez tuje pomoči. Osem mest še ni odgovorilo, vendar se opozarja, da so ta mesta minulo zimo zbrala za svoje nezaposlene milijon dolarjev. Proti zniževanju plač, ki so ga pričeli izvajati gospodarski krogi zaradi popuščenja konjunktura, se strokovne organizacije najodločneje upirajo. Vilijam Green, predsednik zveze strokovnih organizacij, je izjavil, da bodo strokovne organizacije podpirale vse delavce, ki se bodo upirali zniževanju plač. Ta sklep v obrambo življenjskega položaja delavstva bo nedvomno dovedel do mnogih stavk v bodoči zimi.

Zlo tiči v gospodar. sistemu: V dovršeni produkciji se potrebuje vedno manj delovnih sil in tako nastaja vedno več nezaposlenih brez življenjskih pomočkov. Kljub temu, da se rabi vedno manj delovnih sil in da se posest koncentrirana v rokah manjšega števila posameznikov, se človeštvo množi. — Ogromna množica ljudi nima deleža ne na produkciji ne na uživanju, ker nima sredstev. In producenti, če so se zmotili, da so preveč pridelali ali producirali, uničijo »svoje« blago. Ta množica brez življenjskih pomočkov narašča vsled racionalizacije, karteliziranja posesti in množenja porodov.

Mladinsko okrevališče na Koroškem.

Društvo za borbo proti tuberkulozi na Koroškem je gradilo zdravilišče za tuberkulozne bolnike (Laas pri Kotschach), pa mu je pošel denar za dograditev zdravilišča. Koroški referent za zdravstvo deželni svetnik sodrug Lagger je pa nedavno predlagal dunajskemu društvu za mladinsko skrb, da ustanovi v Laasu počitniški dom, da ne propade s tolikimi žrtvami skoraj dograjeno zdravilišče. Dunajsko društvo za mladinsko skrb je ta predlog sprejelo in prevzelo zdravilišče ter ga dogradilo in uredilo. Zdravilišče je bilo v nekaj tednih dovršeno in že sredi meseca avgusta je pričelo poslovati. Dne 14. avgusta je že bilo sprejetih v počitniški dom 230 dunajskih in 40 koroških otrok. Z otvoritvijo tega počitniškega doma je dobila mladina zopet krasno urejeno in klimatično izredno primerno okrevališče.

Litvinov za gospodarsko premirje.

Ruski delegat v Ženevi je predlagal, da naj se sklene z Rusijo gospodarsko premirje, ki bi bilo v interesu ruskega gospodarstva. V Ženevi pa o tej stvari neradi razpravljajo, nego rajši vsaka država zase sklepa z Rusijo, z namenom, da veže rusko trgovino, oziroma korumpira Rusijo.

Vsakdo mora čitati
Fr. Žgečevu knjigo

o spolni vzgoji

Stane 8 Din in se dobi v vseh knjigarnah.

Avstrijske strokovne organizacije.

Avstrija je majhna republika, ki šteje nekaj nad šest milijonov prebivalcev. Industrijsko je sicer precej razvita, ima pa težko gospodarsko krizo ter se ne more niti svobodno gibati, ker visi nad njo kozmo-politični Damoklejev meč velesil zmagovalk, oziroma mirovne pogodbe. Kljub temu ima v tej tlačeni državi delavstvo lepo zgrajene strokovne organizacije. Te strokovne organizacije so v letih 1928, 1929 in 1930 sicer nekaj nazadovale zaradi krize in velikega izseljevanja delavstva, vendar so šteje leta 1930 nad 655.200 članov. Moč svobodnih strokovnih organizacij, ki so obenem vestno disciplinirane, je torej velika.

Celotno strokovno gibanje v Avstriji šteje 38 strokovnih centralnih organizacij in 7 lokalnih društev. Moških članov je 513.087, članic pa 142.117. Delavstvu (ročnemu) pripada 64.20, takozvanim nameščencem pa 35.80 odstotkov članstva, kar dokazuje, da so se nameščenci že v prav velikem številu priključili delavskemu strokovnemu gibanju.

Z zmanjšanjem števila članstva so se zmanjšali tudi prejemki strokovnih organizacij okoli 15 milijonov

dinarjev, kar je občuten manjšek v gospodarstvu strokovnih organizacij.

Poleg svobodnih delavskih strokovnih organizacij sodelujejo pri vseh akcijah organizacije javnih in raznih uradniških organizacij, ki so članice strokovne komisije in štejejo nad 234.000 članov.

Iz blagajniškega poročila posnemamo, kako velik socialni pomen imajo svobodne delavske organizacije. Na dohodkih so prejele te organizacije okoli 190 milijonov dinarjev. Izdatki pa so znašali skoro 180 milijonov dinarjev. Samo na podporah za vsakovrstne neprilike so izplačale v letu 1930 okoli 61 milijonov dinarjev. Tako samo za podpore nezaposlenim 35 milijonov dinarjev, za pravarstvo nad 4 milijone, za izobrazbo nad 3.5 milijona, za organizacijo 24 milijonov itd.

Iz teh površnih podatkov iz poročila avstrijske strokovne komisije je pač dovolj jasno razvidno, kako velik gospodarski faktor, delavska moč, so postale te solidne in disciplinirane strokovne organizacije, ki naj bodo vzor svobodnih strokovnih organizacij — tudi za nas.

Demonstracije nezaposlenih v Budimpešti.

Dela in kruha! — Pocestni boji.

V nedeljo so nezaposleni priredili velike demonstracije v Budimpešti. Demonstranti so se zbirali že dopoldne. Popoldne pa se je demonstracija ponovila po posameznih delih mesta, odkoder so potem šli na periferijo in se tam zbirali, se oborožili s kamenjem, palicami in metalnim ognjem ter prodirali v mesto. Do prvega spopada je prišlo na Berlinskem trgu, kjer je policija rabila orožje, demonstranti pa so razbijali šipe raznih lokalov. Demonstranti so zahtevali odstop vlade. Policija je prodirala v šestih smereh in se povsod borila za smernanti. Boji so se vršili do polnoči. Šele po polnoči je bilo čutiti, da ponehava borbenost demonstrantov.

Podkancler in zunanji minister dr. Schober odstopil.

V Avstriji so že dalje časa vodili boj proti dr. Schobru krščanski socialci. Sedaj je prišla še haaška razsodba o nemško-avstrijski carinski uniji, ki pravi v svoji sodbi, sklenjeni z osmimi proti sedmim glasovom, naslednje:

»Režim, ki sta ga nameravali izvesti Nemčija in Avstrija z dunajskim protokolom z dne 18. marca t. l., ne bi bil združljiv z zapisnikom, ki je bil podpisan v Ženevi dne 14. oktobra 1929.«

Z ozirom na to razsodbo in rovanje krščanskih socialcev je dr. Schober podal demisijo. Avstrijci hočejo spraviti Schobrovo demisijo v zvezo z nemškim zunanjim ministrom, češ, da mora tudi dr. Curtius odstopiti. Istega mnenja je tudi nemški kancler dr. Brüning. V obeh primerih je pritisk reakcije na oba ministra, ki sta se »zmotila«.

Doma in po svetu.

V smislu nove ustave se sestane parlament vsako leto 20. oktobra. Če se parlament sestane tudi letos ta dan, utegnemo imeti v kratkem volitve. Uradnih vesti, oziroma pojasnil v tem oziru doslej še ni bilo izdanih.

Banovinski proračuni podaljšan. Kralj je podpisal zakon o banovinskih proračunih za leto 1930-31. Z zakonom so proračuni podaljšan.

Zakaj postajajo zasebni nameščenci tako radi nacionalni šovinisti. V kroge zasebnih nameščencev so dolgo dobo, deloma še danes, stopali takozvani srednji stanovi, ki se niso hoteli posvečati gotovim delavskim strokam. Izpočetka so bili ti »nameščenci« bolje plačani in pripadali so »boljšemu« sloju ter imeli nado, da se na ta ali oni način osamosvojijo. Ta želja je bila že v njih krvi in niti do danes ni izginila iz njihovega, samo na to stremenje usmerjenega obzorja. Na drugi strani pa čutijo socialni pritisk. Njih plačilne in delovne razmere so v splošnem slabše kakor drugega delavstva. Družabni »polažaj« jim tudi v slučaju nezaposlenosti brani, prijeti za vsako delo, nezaposlenost pa narašča med njimi odstotno mnogo bolj in občutneje kakor pri delavstvu.

Kongres mest dravske banovine je sklical menda ljubljanski župan dr. Dinko Puc. Posvetovali so se zastopniki mest o položaju mest. Vsekakor bi bilo na mestu, da bi se bili posvetovali na tem kongresu zlasti tudi o socialnem položaju velikega števila prebivalstva in o stanovanjskem vprašanju. Oderuške stanovanjske najemnine in gradnja stanovanjskih hiš sta že tako važni vprašanji, da tudi spadata na tak kon-

gres, in sicer s pozitivnim programom.

Krušne cene v Avstriji. Kako so v Avstriji natančni glede določanja cen kruhu, je dokaz to, da se bo cena kruhu povisala za 1,3 groša pri kruhu, ki bo tehtal 126 dkg. Sprva so hotele pekarnice »Anker« kruh podražiti za 6 grošev ali 48 par, čemur pa so se strokovne organizacije odločno uprle. Nato je vlada imenovala komisijo, ki jo je vodil profesor dr. Sedlak. Komisija se je dalj časa mudila v tovarni »Ankerbrot« ter preračunavala dobiček tovarne in nato sestavila strokovno poročilo. Na podlagi tega poročila se sme kruh podražiti samo za 1,3 groša, torej Din 0,10. — Pri nas pa nismo tako natančni. Kadar n. pr. poskočijo cene kruhu, ne igrajo posebne vloge pare, temveč najmanj 50 par. Upoštevalo se pa pri nas pare, kadar cene padajo. Že zadnjič smo priporočili, da bi bilo v interesu konzumentov, da bi uradna komisija strokovnjakov zadevo preiskala, da bi se končno ugotovilo, v koliko so današnje krušne cene upravičene.

Brunetti toži avstrijsko železniško upravo za odškodnino. Beograjski profesor Brunetti, ki je povodom atentata na brzovlak pri Zemunu s svojo družino ponesrečil — ubita sta mu bila soproga in sinček, medtem ko je bil on z dvema otrokoma težko ranjen — je vložil proti avstrijskemu erarju tožbo za odškodnino. Peklenski stroj, ki je med vožnjo eksplodiral, je bil v Avstriji v dotični vagon montiran in je zato avstrijska uprava odgovorna za nezgodo.

Bivši generalni direktor Osrednjega urada za zavarovanje delav-

cev dr. Avgust Arselin se je posvetil odvetništvu, vstopivši v pisarno odvjetnika dr. Ante Rosandića v Zagrebu, Palmotićeve ulica 28. Z dr. Arselinom je izgubilo socialno zavarovanje sotrudnika, na katerega so se zlasti zavarovanci iz province obračali z velikim zaupanjem, saj je bil on eden tistih redkih uradnikov, ki ga njegov visoki položaj ni niti najmanj odmaknil od vrst, iz katerih je izšel. Kot sin revnega slovenskega učitelja, je poznal vse gorje delavca-bolnika in delavca-ponesrečenca, pa se zato ni zapiral pred njimi, temveč je sprejel, neoziraje se na odurni birokratski bon-ton, ob vsakem času vsakogar, brez tistega sitnega prijavljanja ter mučnega čakanja v predsobi ali na hodniku. To, še bolj pa njegova ljubeznivost v občevarju in velika ustrežljivost, ga je priljubila vsem, ki so imeli opravka pri njemu.

Kancler Buresch — predsednik avstrijske republike? V Avstriji utegne postati novi predsednik republike sedanji kancler dr. Buresch. Krščanski socialci se v tem smislu pogajajo z drugimi strankami.

Volitve v obratne svete v Berndorfu. Sijajna zmagata metalcev. Dne 4. septembra so se vršile volitve obratnih svetov v berndorfski tovarni kovin (Krupp) pri Wiener Neustadtu. Število delavstva je bilo tamkaj lani reducirano za 600 mož. Volilcev je bilo tedaj le 1851. Oddanih glasov je bilo 1798, od katerih je prejela svobodna strokovna organizacija metalcev 1472, krščanska zveza 176 in heimwehrovci pa 144 glasov. Kandidatov je odpadlo na svobodno strokovno organizacijo 13, na krščansko zvezo 1 in na heimwehrovce 1. Te volitve nas zanimajo v toliko, ker so se vršile v kraju, kjer se je še pred kratkim bilo bati, da ga bodo heimwehrovci popolnoma poplavalili, kar ne bi bilo čudno z ozirom na to silno krizo in teror. Pa ni tako hudo, kajti številke dovolj jasno govore, da še vedno vlada stara disciplina med avstrijskim delavstvom.

Vaugoin išče pod zemljo orožje, da bi kompromitiral socialiste. V dunajskem arzenalu je vojaška uprava pred kratkim pustila kopati do 6 metrov globoke rove. Namen tega kopanja je bil: iskanje orožja. V nekem rovu pa se je dogodila huda nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev. Na vojaka Franca Fischerja, ki se je nahajal na dnu rova, se je sesula zemlja, tako da je bil živ pokopan. Vsi Dunajčani se zgražajo prvič nad nerodnim vodstvom pri kopanju jarkov, ki je bilo poverjeno nekemu višjemu oficirju — zlasti pa nad tem, kaj sploh išče vojaška uprava pod zemljo arzenala. Končno se je doznalo, da je brambni minister Vaugoin ukazal iskati orožje, ki bi ga baje bili tamkaj zakopali socialisti. Ker bodo v kratkem v Avstriji volitve, in sicer se bo volilo predsednika republike, rabi g. Vaugoin material proti socialistom, katere bi bil rad z najdenim orožjem pred ljudstvom kompromitiral. Našel pa ni nobenega orožja, pač pa je moral preprost vojak radi tega zgubiti življenje. Dunajski magistrat kot gradbena oblast pa je prepovedal nadaljnje prekopavanje v arzenalu, ker ni samo nevarno ter nezmiselno, ampak tudi protizakonito, ker ni bilo za to dovoljenja od kompetentne oblasti in se ni vršilo pod strokovnim vodstvom. In s tem je strateg Vaugoin zopet izgubil eno bitko, preden se je ista začela. Vaugoin bi strašno rad na kakršenkoli način prišel socialistom do živega, pa je do sedaj pri vseh svojih tozadevnih akcijah klaverno pogorel.

Velika redukcija v pruskem šolstvu. Kakor poročajo časopisi, namerava pruska vlada z novo zasilno odredbo reducirati vso pomožno učno osebje na pruskih srednjih šolah. Pri zadetih bo okrog 3500 oseb. V Berlinu bo 500 reduciranih. Odpust se izvrši s 1. oktobrom.

Kralj Oton! Iz Bratislave poročajo, da je bil v Eperješju na Slovenskem aretiran nek človek, ki je tamkaj prodajal slike Otona Habsburga v polnem kraljevskem ornatu. Vpra-

šali so moža, po čigavem nalogu prodaja te slike, hotel pa ni izdati. Povedal pa je, da je za ta posel jako dobro plačan.

Volitve v Angliji. Sedanja angleška vlada namerava še ta mesec sanirati državni proračun. Uvedli se ne bodo direktni davki, ampak doklade na tobak, čaj, pivo, vino in bencin. Znižala se bo tudi postavka davka prostih prejemkov. Po sprejemu proračuna namerava vlada razpustiti spodnjo zbornico ter razpisati volitve konec oktobra ali pričetkom meseca novembra.

Sporazum v Španiji. Katalonija in španska vlada sta se sporazumeli glede besedila nove ustave. S tem je odpravljeno nesoglasje med kulturno najbolj napredno Katalonijo in špansko vlado v svrhu ohranitve enotne Španije.

Zdravniški pouk pismenim potom. Ker v Rusiji primanjkuje zdravnikov, se je ljudski komisariat za zdravstvo odločil, uvesti novo metodo zdravniškega pouka, s katero se misli pomnožiti število slušateljev zdravniških fakultet. Novost je v tem, da se uvaža študij pismenim potom na polju medicinske znanosti, s čemur se hoče omogočiti slušateljem v oddaljenih krajih priprava za zdravniške izpite. Na ta način se bo število kandidatov za zdravniški poklic zvišalo za 4000, v prihodnjem letu pa že za 15.000.

Punt mornarjev v Čileju končan. Glasom radioporočil iz Santiaga je tamkaj končan punt mornarjev, ki je nastal vsled znižanja plač. Vlada je opustila znižanje plač, vsled česar je punt ponehal.

Preiskava proti newyorškemu nadžupanu Walkerju se nadaljuje. Medtem ko potuje Walker, nadžupan Newyorka, po Evropi ter kaže veselo razpoloženje, se proti njemu vrši preiskava, ki jo tvori komisija, sestavljena od strani guvernerja Roosewelta. Omenjena komisija obenem tudi preiskuje, odkod ima nadžupan sredstva za potovanje po Evropi. Sodnik Slabury smatra, da pri Walkerju ni vse v redu, ker je njegov privatni tajnik Sherwood pobegnul, ko bi se bil moral predstaviti komisiji.

Ameriške banke. Nešteto ameriških bank je že ustavilo izplačila ter bankrotiralo. Sedaj se zopet poroča, da je banka Maryland Central Company v Baltimoru s 14 podružnicami prenehala poslovati. Vloge znašajo 14 milijonov dolarjev (784 milijonov dinarjev).

Zeppelin so povabili v Heb. Podružnica Masarykove lige za letalstvo v Hebu (Eger) na Češkem je povabila zrakoplov Zeppelin, naj bi obiskal Heb. Vodstvo Zeppelina je odgovorilo, da je pripravljeno, tej želji Hebčanov ustreči, ako plačajo 250.000 k. č. (420 tisoč dinarjev). Ker pa tamkaj računajo z velikim obiskom, zato bodo najbrž to vsoto plačali, da bo ustrezno radovednosti.

Fantastična letalska brzina — 648 km. V tekmi za Schneiderjev pokal so angleški tekmovalci pri poskusnih poletih dosegli brzino 648 km na uro. Francoski in italijanski tekmovalci, ki so se prvotno nameravali tekme udeležiti, so po tem rezultatu svojo udeležbo odpovedali.

Dva Habsburžana sta umrla. Na Dunaju je umrl Leopold Salvator Habsburški, ki se pa ni bavil s politiko, ampak z znanstvom. Redka izjema. — V Budimpešti je umrla Friderika, teta bivšega španskega kralja.

In zopet strela. Okrog Szegedina je razsajala nevihta in kmet Keri je s svojima dvema otrokoma v starosti od 2 do 3 let iskal zavetja v nekem skednju na polju. V skedenj pa je tresčilo, pri čemur je bil kmet ubit ter en otrok težko ranjen, medtem ko je ostal drugi otrok nepoškodovan.

Velika sleparija žene policijskega uradnika v Berlinu. Žena policijskega uradnika Rübiger v Berlinu je izrabljala položaj svojega moža ter v številnih trgovinah nakupila blaga, in sicer brez plačila, ter ga takoj zopet razprodala. Poleg tega pa si je tudi izposodila velike vsote denarja, ne da bi denar zopet vrnila. Njene sleparije prekoračijo 100.000 mark. Rübigerjeva žena je bila svoječasno že radi podobnih deliktov izročena sodišču,

Josip Ozmec.

V nedeljo, dne 6. septembra t. l., ponoči je preminul v Mariboru v pokojeni skladiščnik drž. žel. sodrug Josip Ozmec. Pokojnik je bil rojen dne 5. marca 1856. leta v Podgoricah pri Ptujju ter je kot 29 letni mladenci stopil v železniško službo. Služboval je kot skladiščnik dolgo vrsto let v Boznu na Tirolskem, po prevratu pa v Mariboru.

Sodrug Ozmec se je že kot mladenci pridružil delavskemu gibanju, kateremu je ostal zvest do svoje smrti.

Kot vnet socialist in bojevnik za delavske pravice je pokojnik žrtvoval ves prosti čas za prosovanje delavskih organizacij. Kot odbornik raznih javnih kulturnih, strokovnih in gospodarskih organizacij, je bil vedno vzgleden funkcionar, ki ni nikoli omahoval, temveč trdno veroval v zmago in boljšo bodočnost delavskega pokreta. Kjerkoli je bila pomoč potrebna, je priskočil in pomagal lajšati bedo in gorje med svojimi sotrpini.

Kot neverjetno inteligenten delavec je bil pokojnik tudi vnet pristajaš ideje svobodomiselnosti. Pred štirimi leti v 72. letu svoje starosti, je izstopil iz rim.-kat. cerkve, ter ostal brezkonfesionalen.

Izčrpan od naporne in skoraj 40-letne železniške službe je leta 1926. stopil v pokoj, deloval pa je v delavskih društvih in organizacijah od tega časa še z večjo vnemo in požrtvovalnostjo.

V zadnjih letih ga je mučila težka bolezen, kateri pa je ves čas hrabro kljuboval. Delavsko gibanje v Mariboru je s smrtjo sodruga Ozmeča izgubilo nadvse požrtvovalnega zapupnika in boritelja ter mu bo ohranilo trajen spomin.

ki pa jo je spoznalo za slaboumno ter je bila nato oddana v umobolnico, iz katere pa so jo čez pol leta izpustili. Sedaj so jo zaprli.

Gališko mestece Obertyn popolnoma pogorelo. Mestece Obertyn blizu Lvova je popolnoma pogorelo. 1500 prebivalcev je brez strehe. Dva otroka sta zgorela in 12 oseb je dobilo smrtnonevarne opekline. Mnenje je, da je bil ogenj podtaknjen. Škoda znaša več milijonov.

Strela je udarila v zrakoplov. Blizu Berna v Švici so imeli vojaki vaje. Pri tej priliki so spustili privezan zrakoplov (Fesselballon) v zrak v višino 3000 metrov. Bila pa je ravno tedaj nevihta in je v balon tresčilo. Vodja korporal Herter je opazil plamen ter v pričujočnosti duha takoj ukazal svojemu spremljevalcu, nekemu novincu, naj se spusti s padalom na tla; ker pa ta iz strahu ni hotel, ga je moral korporal s silo vreči iz gondole. Rekrutu in korporalu se je med padcem padalo odprlo ter sta srečno prišla na zemljo.

Ljubljana.

Stanovanskih hiš v Ljubljani občina ne gradi več. Tako je zapisal nedavno list, ki priobčuje nekakšna poročila iz občine. Poleg tega pa priznava, da je veliko pomanjkanje primernih, to je, higijenskih in cenih stanovanj. Prav te dni se je primeril slučaj, da je bilo šest siromašnih strank deložiranih sredi mesta, čeprav bi bile lahko ostale še ves mesec pod streho. S silo so te stranke deložirali, pustili stati voz na cesti skoro poldrugo uro, dokler se je vsula ploha in namočila vse siromaštvo ubogih strank. Pohištvo so vsaj deloma potem odpeljali v razne shrambe, kam so pa šli ljudje brez strehe, kolikor jih je ostalo, nam ni znano. In potem pa se še bahamo, da občina ne gradi več. Ali je morda že storila dovolj! Ali je že regulirala stanarjine?

Stanovanske odpovedi v Ljubljani. V Ljubljani je bilo meseca avgusta odpovedanih 160 stanovanj, in to večinoma strankam, ki še nizko najemnino težko plačajo. Mestna občina pa ne gradi stanovanskih hiš, ker ni potrebe.

Davčne reforme v Avstriji.

Eksistenčni minimum 2000 šilingov (16.000 Din).

Pri sanaciji državnih financ ne namerava vlada uvajati novih davkov, pač pa monopole. Znižati se ima eksistenčni minimum na 2000 šilingov (to je 16.000 Din); nadalje se namerava znižati davek korporacijam (družbam) ter istotako znižanje rentnega davka. Istočasno se ima uvesti monopol na vžigalice in bencin.

Vlada je pripravljena na željo kmetovalcev prevzeti razpečavanje žita in živine. Glede pobijanja brezposelnosti predlagajo »landbundovci« sledeči recept:

Odpravo davka na mezde, katerega se naj deželam in občinam nadomesti s pribitkom na prometni davek.

Omejitev ženskega dela.

Podpora brezposelnim naj se da deloma v naturi.

Mladoletnim ter brezposelnim samcem naj se da skupna prehrana.

Odprava zlorab pri podeljevanju brezposelnih podpor.

Pobijati je treba dvojni zaslužek.

Reforma v politiki narodne banke.

Tudi Ti

se moraš zavedati, da čas hiti.

Ali si v tem mesecu že pridobil

»Delavski Politiki« novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! -- -- --

Maribor.

Manire inozemskih kvalificirancev. Pri okrožnem sodišču je vloženih cela vrsta tožb delavcev proti inozemskim gospodom, ki so nameščeni pri tukajšnjih tovarnah kot nadomestljivi kvalificiranci, ker so na prav ostuden način zmerjali in psovali delavce. Zanimivo je, da sta v dveh različnih tovarnah takšna privilegiranca s sijajnimi plačami psovala delavce s »svinjami«. Delavstvo je to postopanje precej samo zakrivilo, ker je doslej v strahu za borni kruhek takšne psovke požiralo, mesto da bi že ob prvi priliki tem »finim« maniram inozemskih nadutežev pokazalo zobe. Delavci bi se morali vsikdar zavedati, da se s tako pasjo ponižnostjo ničesar ne doseže. Delavec naj vrši svoje dolžnosti, se naj tudi dostojno obnaša, a zato se naj obenem zaveda, da je vsaj toliko vreden član človeške družbe kakor inozemec, ki uživa nezasluzene predpravitve.

Nočno življenje na Glavnem trgu. Letošnje jesen je dobil mariborski Glavni trg povsem drugo nočno lice. Vsled preobilice sadja in pomanjkanja denarja kmetje dan na dan dovažajo več sadja na trg, katerega tekoma dne ne morejo prodati. Radi tega ostajajo vozovi na trgu še tudi zvečer, celo ponoči, a mnogi tudi kar prenočujejo z vozovi sadja na trgu ter prodajajo in ponujajo, dokler koga vidijo. Posebno zvečer se je radi tega razvilo živahno kramljanje okrog električne ure, kjer se zbirajo zlasti revnejši sloji in si nakupijo sadja, ki je res že zelo poceni. Samo sliv se dobi na pr. za 1 Din 32 komadov, ali pa 6 debelih hrušk itd. Zadnje dni je končno padla tudi cena grozdju, katerega ponujajo po 3 do 4 Din za kg. Letos smo prvič opazili v sredi vinorodnih krajev, da so začeli kmetje tudi grozdje dovažajo na vozovih in ga prodajati na trgu. Tega še Maribor doslej ni poznal. Sila pritiska in kmetje s polnimi kletmi morajo sedaj že z grozdom na trg. Najširšim slojem mesta pa je še tudi to predrago, ker je zaslužek ravnotako od dne do dne manjši, tako da ni denarja niti za kruh ter je vsled tega tudi to ceneno sadje tisočim in tisočim še vedno nedosegljiv luksuz. Nič manj pa ne tarnajo tudi kmetje na vozovih, ki res niso zavidanja vredni. Mnogo kmetov se pripelje v mesto šele zvečer, ker upajo, da bo ponoči manjša konkurenca.

Preselitev delavske knjižnice. Zgradba OUZD pred sodiščem se bliža svojemu koncu. V tem lepem poslopu bo dobila med drugimi svoje prostore tudi knjižnica delavske zbornice, ki se mora doslej tiščati že v davno preozkem lokalni pokojniškega zavoda skupno s pisarno ekspozitive delavske zbornice. Domnevno se bo preselila knjižnica v novo poslopje s koncem oktobra in jo čaka tedaj nov razmah, ker bo poseben prostor za knjižnico in čitalnico, ki bosta na ta način v središču mesta še širšim krogom na razpolago.

Poceni meso. V sredo, dne 9. septembra 1931 se bo na stojnici za oporečeno meso pri mestni klavnici prodalo od 8. ure naprej 64 kg svinjskega mesa po Din 8.— in 2 goveja jezika po Din 10.—.

Sprememba pri »Večerniku«. Kakor doznavamo, je vpoklican glavni urednik »Mariborskega Večernika Jutra« g. Brozovič k glavnemu uredništvu »Jutra« v Ljubljano, a vodstvo »Večernika« je prevzel urednik g. Kosovel.

Obisk češke godbe v Mariboru. Že dolgo nismo imeli v Mariboru lepega orkestralnega koncerta. Dne 6. novembra t. l. pa pride v Maribor čehoslovaška filharmonija iz Bratislave, ki bo priredila v dvorani »Union« velik umetniški koncert. Na sporedu so zlasti svetovnoznaní češki umetniki kot Smetana in drugi. Opozarjamo prijatelje godbe že danes na ta koncert, ki bo gotovo največji umetniški užitek letošnje sezone, ker so v orkestru sami odlični godbeniki.

Mislite že sedaj na Vaša zimska oblačila! Največjo izbiro raznovrstnega krzna (čez 300 vrst) imam letos na zalogi po izvanredno nizkih cenah kljub plačilnim olajšavam. L. Ornik, Koroška cesta 9.

Opozorilo staršem! Kupujte za svojo deco sedaj za šolo samo pri nas na Slomškovem trgu 6!

Književnost.

»Svoboda.« Izšla je septemberska številka »Svobode« s pestro vsebino. Uvodni članek je posvečen velikemu človeku, znanstveniku in naravoslovcu Avgustu Forelu, ki je pred par meseci umrl 83 let star. Forela pozna ves kulturni svet. Njegovo delo pomeni velik preobrat v področju psihiatrije in v raziskovanju duševnih bolezni. Svetovni proletarijat pa najbolj ceni njegovo knjigo »Spolno vprašanje«, v kateri obravnava na enostaven, preprost, a učinkovit način važna seksualna vprašanja. Največji sloves pa je prinesla obstoječa knjiga »O življenju mravelj«. To je plod dolgotrajnega vestnega opazovanja in študiranja narave. Forel se je vedno in povsod zavzemal za pravice proletarijata: bil je mož velikih sposobnosti. Zato je hvalevredno, da se ga tudi slovenski proletarijat spomni ob njegovi smrti.

Nadaljevanje razprave »Kapitalizem in socializem po svetovni vojni« je zelo poučljiv oddelek, kjer spoznamo ustroj (strukturno) racionalizacije v kapitalističnem sistemu gospodarstva.

Zivahno je pisan tudi Golouhov članek »Zlati gradovi se majojo«, ki odpira pogled na razpadajoče angleško gospodarstvo. Celoten kapitalistični sistem produkcije se majo, izjeme ne tvori nobena država. Na vrsti je zdaj Anglija — prvi in največji kapitalistični imperij na svetu. Članek zasluži, da ga vsak slovenski delavec pozorno prečita in poskusi iz njega brati bodočnost.

Zanimivo je tudi nadaljevanje razprave o marksizmu. Z leposlovnimi prispevki so se oglasili Ivo Žič-Klačič, Ivanuša in Klopčič. Klačiča srečamo prvič v »Svobodi«. Poznomo ga pa že iz sarajevske del. revije »Snage«. Njegovi verzji, pisani v sočni hrvaščini, kažejo doživljene resničnega pesnika, ki mu je samo življenje gonilna sila ustvarjanja. Nadejamo se, da se bo Klačič še oglašil v »Svobodi«.

Ivanuša je napisal odlomek »Sužnji noči«, kjer bolesto slika proletarsko življenje.

Klopčič nadaljuje s prevodom povesti »Ura«.

Pod rubriko knjižnice je važna Talpina pripomba k Štukljeveemu poročilu prosv. odseka Del. zbornice v Ljubljani. Na podlagi statističnih podatkov si lahko ustvarimo sliko, katero čtivo je najljubše našemu proletarijatu. Zanimivo je, da stoji slovenska književnost na zadnjem mestu. Vzroke temu je iskati v nesodobnosti večine slovenskih duševnih produktov, ki širokih mas ne privlačijo. Stori in pripovedk, ki niso v kontaktu z današnjim težkim življenjem, se je naše delovno ljudstvo naveličalo.

Poleg tega poročila je pod to rubriko še veliko drugih informativnih člančičev, izmed katerih je treba posebej omeniti Kristanov članek o prol. pisatelju B. Shawu.

Rubriki »Sport« je pridejano kratko poročilo o dunajski olimpijadi, ki ga tolmači

nekaj posrečenih slik iz velike dunajske manifestacije.

Revija »Svoboda« zasluži vso pozornost. Slovensko ljudstvo, sezi po njej!

Bacili tuberkuloze povzročitelji živčnih in duševnih bolezni

Prof. dr. Loewenstein z državne seroterapevtskega zavoda na Dunaju je napravil odkritje, ki bo morda imelo še velikanske posledice za zdravljenje mnogih živčnih in duševnih bolezni, ki so jih smatrali doslej za neozdravljive. Preiskoval je kri takšnih bolnikov in je našel v njih krvi bacile tuberkuloze. Ti bacili, vcepljeni morskim prašičkom, so povzročili v njih smrtne infekcije. Iz tega izhaja, da so zmožni povzročiti bolezen ali virulente, kakor imenuje to znanost s strokovnim izrazom.

Prof. Loewenstein je obenem preiskal kri kakšnih 3000 zdravih ljudi in mnogo takšnih, ki so imeli raka, pljučnico, legar itd. V vseh teh primerih ni zasledil v krvi nobenega bacila jetike. Jasno je tedaj, da morajo biti živčne in duševne bolezni v vzročni zvezi z nevarnimi mikroorganizmi.

Med te bolezni spada posebno padavica, neka bolezen hrbteničnega mozga, ki jo strokovnjaki imenujejo multiplaskleroza, dalje sifozofrenija in neko živčno vnetje, ki mu doslej niso vedeli izvora.

Jasno je, da so vzbudili izsledki prof. Loewensteina veliko pozornost

in higijenska komisija Društva narodov je poslala, kakor tudi mnogo drugih klinik, svoje zastopnike na Dunaj, da proučijo na mestu delo dunajskega učenjaka. Vsi si obetajo novo zmožnost za zdravljenje doslej često neozdravljivih bolezni.

Pelagra in alkohol.

Pelagra je skrivnostna bolezen, ki nastopa, kakor znano, omejeno na določenem ozemlju, na pr. v Zgornji Italiji, Romuniji, Španiji, Južni Franciji, v nekih delih Amerike itd. To je bolezen, ki se loti celih ljudskih množic s tipičnimi kožnimi spremembami, obolenji v želodcu in črevesju, z določenimi živčnimi in duševnimi motnjami itd. Poznamo tedaj znake in dobro tudi zdravniki način te bolezni — a njenega vzroka ne poznamo.

Nekateri so jo spravljali v zvezo z uživanjem koruze, drugi so iskali skrivnega mikroskopskega parazita, tretji so zvrčali krivdo na preobilico ali pomanjkanje vitaminov, a nobena teh teorij se ni trajno obdržala. Posebno zanimivo je, da nastopa pelagra tudi izven svojih endemičnih ognjišč pri posameznikih, in sicer prav tako trenutno in brez vidnega vzroka. Zlasti je čudno, da se pojavlja v nekaterih blaznicah med bolniki.

V zadnjem času je vseučiliški profesor dr. Kumer proučeval razne sporadične primere pelagre in je prišel do prepričanja, da jo nezmerno uživanje alkohola zelo močno pospe-

šuje. Čeprav ni alkohol nje specifični povzročitelj, vendar pripravlja pot skrivnostnim silam, ki to bolezen povzročajo.

Meh za smeh.

Slabi šoferji.

— Zakaj misliš, da so krojači slabši šoferji?

— Ker se ozirajo na levo in desno in iščejo dolžnike.

Koliko si star, Mihec? vpraša učitelj v šoli.

»Sedem let.«

»In katero leto sedaj pišemo?«

»Leto 1931.«

»V katerem letu si torej rojen?«

»Teга pa ne vem, gospod učitelj. Takrat sem bil še premajhen...«

Vabilo

na izredni občni zbor

Splošne gradbene gospodarske produktivne zadruge »Naprej«, r. z. z. o. z. v Celju, ki se bo vršil na zahtevo dveh tretjin članstva dne 20. septembra 1931. leta ob desetih dopoldne v hiši Delavske zbornice (pisarna Kodesa), Razlagova ulica št. 5,

s sledečim

dnevni redom:

1. Volitev predsednika.
2. Razveljavljenje sklepa načelstva radi odslovitve in izključitve člana Alojza Leskoška, poslovodje pekarnice in ustanovitelja zadruge.
3. Odstavitev sedanjega predsednika, blagajnika in knjigovodje od načelstva, ker delajo zadruzi škodo.
4. V smislu § 19 zadr. pravil se bodo izvolili namesto odstopivših odnosno odstavljenih članov načelstva drugi člani, za še preostalo poslovno dobo.
5. Glasom § 20 zadr. pravil se ob nezadostni udeležbi vrši občni zbor pol ure pozneje, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.
6. Razni predlogi.

Sklicatelj.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastonj**
14 karatno originalno ameriškano

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt. Naroča se Administration der »Radio« welt Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Šolske torbice, aktovke, kovčeki, preobleke za kovčke, damske torbice, denarnice, pasovi itd. Istotako tudi poceni popravila v novo otvorenih torbarni

JOSIP KARLO,
MARIBOR, Kopalniška ulica št. 2
(Scherbaumov paviljon).

ELEKTROMEHANIČNA DELAVNICA
M. TRABI

Maribor, Vodnikov trg 3, Tel. 2702

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Pristopajte k zadrugi
„DELAVSKI DOM“

r. z. z. o. z. v Mariboru.

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost, da bo član te delavske zadruge.

V tekstilnem bazarju
Vetrinjska ulica št. 15
Maribor

se dobi dobro blago za ženske in otroške obleke po Din 8—, 10—, 12— meter. Oglejte si pred nakupom.

Naznanilo.

Cenj. občinstvu naznanjam, da sem prevzel s 1. septembrom 1931

brivski salon Rudolf Stern
v Studencih pri Mariboru, Aleksandrova cesta 17.

V popolnoma novo renoviranih in higijensko opremljenih prostorih sem otvoril tudi damski oddelek.

Za obilno udeležbo se priporoča

Alojz Prelog

Studenci pri Mariboru, Aleksandrova cesta 17.

NI POTREBA

skrbeti, kje si boste nabavili **obleke, čevlje, sandale, perilo, klobuke**, ter **vsakdanje potrebščine**, ker kupite iste po zelo solidnih cenah pri

JAKOB LAH, Maribor, Glavni trg 2.

Oglejte si izložbe in zalogo!

Kupujte svoje potrebščine pri naših inseren-tih.

Za šolo kupujemo samo na Slomškovem trgu št. 6. Ljudska tiskarna Maribor.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon št. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Rotovski trg št. 6.

Posojila dajemo po ugodnih pogojih!

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.